

Lokalförsörjningsplan för Barn- och utbildningsförvaltningen, 2017-2025

Dnr BUN 17/98-419

Inledning

Antal barn i åldern 0-15 år i Ekerö kommun kommer enligt dagens beräkningar att öka med nästan 1 000 barn fram till år 2025. Kommunen befinner sig i en expansiv fas med tillväxt och inflyttning och planerar för ett ökat bostadsbyggande och en växande befolkning. Detta ställer stora krav på den framtida planeringen för kommunens olika ansvarsområden. För Barn- och utbildningsförvaltningen handlar det främst om att möta ett framtida behov av platser i förskola och de olika skolformerna. Ett led i detta är att ta fram en Lokalförsörjningsplan. Planen är tänkt att fungera som ett underlag för framtida beslut avseende lokalförsörjningsfrågor för förskola och skola. På grund av den osäkerhet som finns kring bland annat befolkningsutvecklingen bör innehållet och underlaget i planen kontinuerligt ses över och hanteras med hänsyn till framtida förändringar.

Befolkningsprognos

Enligt befolkningsprognosen förväntas en ökning av barn i åldern 0-15 år från 6 499 barn 2016 till 7 406 barn 2025.

Antalet barn i förskoleåldern 1-5 år beräknas öka med 375 barn från år 2016 till 2025. Antalet elever i åldern 6-15 år beräknas öka med 486 personer från år 2016 till 2025.

Befolkningsutveckling i gruppen 0-15 år, 2015-2025, Ekerö kommun

Alder	2015	2016	2017	2018	2020	2022	2024	2025
0	201	196	200	204	213	224	237	242
1-5	1855	1859	1892	1911	1979	2055	2176	2234
6	467	447	419	444	443	464	488	500
7-9	1370	1437	1429	1400	1389	1437	1495	1523
10-11	881	888	915	968	979	943	980	999
12	437	421	458	430	482	481	486	493
13-15	1163	1251	1274	1296	1351	1437	1422	1415
0-15	6 374	6 499	6 587	6 653	6 836	7 041	7 284	7 406

Den befolkningsprognos som använts i rapporten är baserad på kommunens byggplaner för perioden 2016-2025¹.

En viss osäkerhet finns alltid i de prognoser som tas fram. En faktor som bidrar till osäkerheten, och därmed svårigheter att bedöma behovet av antalet platser i förskolan och skolan, är antalet nyanlända i kommunen. T.ex. är asylsökande osynliga i de databaser som används i befolkningsprognoser samtidigt som det är svårt att veta hur rörligheten ser ut bland asylsökande, det finns anledning att anta att omflyttningar kommer att ske mellan såväl kommuner som länder. Ekerö kommun kommer enligt Migrationsverkets kvot ta emot ca 120 nyanlända under 2017. Hur många av dessa som kommer att vara barn vet vi inte men kommunen måste ha beredskap för att ta emot ett antal barn utöver vad befolkningsprognosen anger. För att kunna möta framtidens behov på bästa sätt bör en kontinuerlig analys därför ske av befolkningsprognoserna för kommunen.

Planerat bostadsbyggande

I Ekerö kommuns förslag till ny Översiktsplan -som behandlar utvecklingen till år 2030 med sikte på 2050- anges inriktningen för kommunens långsiktiga utveckling av den fysiska miljön. Som en del redovisas kommunens övergripande planering för bostadsbyggande under perioden fram till 2030. Ekerö kommun planerar för i genomsnitt 140 nya bostäder per år. Antalet invånare ska öka med i genomsnitt 400 per år utifrån ett långsiktigt perspektiv. En rad bostadsområden, både påbörjade och planerade, redovisas i förslaget till översiktsplan och som i olika grad kommer att påverka tillgången och behovet av platser i förskolan och grundskolan.

¹ Befolkningsprognos 2016-2025 Ekerö kommun (Statisticon 2016)

När och i vilken takt byggnationen sker är alltid osäker och gör det svårare att planera och anpassa lokalkapaciteten i förskola och skola framöver. En viktig faktor för planeringen är var i kommunen det framtida byggandet kommer att ske. I översiktsplanen anges att den största satsningen på utbyggnad av bostäder ska ske inom Tätortsbandet, mellan Ekerö centrum med Träkvista, Sandudden, Västeräng, Södra Färingsö och Stenhamra. Nedan redovisas en ungefärlig bild för antalet bostäder och beräknad inflyttning för respektive område.

Planerat bostadsbyggande*	Antal bostäder	Beräknad inflyttning
Ekerö Strand	Ca 500	2022-2028
Fredrikstrandsvägen	Ca 50	2018-2020
Wrangels väg	Ca 180	2017-2019
Ekerövallen	Ca 50	2019-2020
Träkvista torg	Ca 100	2021-2025
Närlunda trädgård	Ca 30	2020-2023
Skärvik, Skomakartorp	Ca 50	2017-2018
Jungfrusund	Ca 120	2016-2018
Stjärtnäs, Enlunda	Ca 150	2020-2025
Svanhagen/Söderberga	Ca 250	2025-2030
Stenhamra centrum m.m.	Ca 1000	2018-2035
Älvnäs	Ca 500	2025-2035
Övrigt Ekerö centrum (SL-depå, Nordium m.m.)	Ca 1 000	2022-2035

*Områden finns närmare angivna i kartskiss, se bilaga 1-3

Elevplatser/kapacitet i nuvarande organisation

Över-/underskottet i tabellen nedan är framräknat efter att de elever som går på en förskola/skola utanför kommunen har räknats av från behovet. Platserna på de fristående verksamheterna i kommunen som upptas av elever från Ekerö ingår i kapaciteten.

	Över/underskott		
	2016	2020	2025
Förskolan	+70	-40	-295
F-6	+537	+442	+242
7-9	+137	+54	-20

Ser man enbart till siffrorna ovan ser det ut som att vi har ett stort överskott av antalet platser i skolan, men även till viss del i förskolan. Men det finns en del faktorer som vi behöver ta hänsyn till och som i realiteten innebär att det inte är möjligt att utnyttja överskottet av platser, vilket förklaras närmare i varje delområde nedan. Men framförallt handlar det om att maxkapaciteten inte går att utnyttja på grund av pedagogiska, organisatoriska och geografiska skäl. Även omoderna lokalerna som inte utformats enligt dagens pedagogiska förutsättningar begränsar utnyttjandet. Det finns tröskelvärden för t.ex. matsal, slöjdsal m.m. som gör att maxkapaciteten vid en enskild enhet inte kan utnyttjas. I kapacitetsbedömningen har inte dessa värden tagits fram men är viktiga för det fortsatta arbetet med lokalförsörjningen.

Den observante läsaren kan notera att alla siffror i rapporten för över-/underskott inte alltid överensstämmer i relationen antal elever/kapacitet, vilket beror på att siffror vid behov har avrundats.

Sammantaget pekar befolkningsutvecklingen på ett utökat behov av platser i förskolan i Ekerö tätort och på södra Färingsö, i övriga kommunen beräknas kapaciteten räcka inom prognosperioden. För skolan finns ett ökat behov av platser i årskurserna F-6 som på kort sikt behöver mötas med en översyn av befintlig verksamhet. På längre sikt, ca 5-10 år behöver behovet mötas med en ny skola i kommunens centrala delar. I årskurserna 7-9 ökar visserligen behovet men bör inom 5-10 år kunna tillgodoses inom ramen för befintlig verksamhet.

Lokalförsörjning skola

Område Adelsö, Munsö och Sundby

Lokalkapacitet

I området finns två kommunala skolor, Munsö skola (F-6) och Sundby skola (F-6). Det finns ingen fristående skola i området. I januari 2017 hade de båda skolorna 259 elever inskrivna och tillsammans en kapacitet på 400 skolplatser. En rektor har ansvaret för båda skolorna och ett samarbete sker avseende lokal- och personalutnyttjande.

I området finns ingen skola för elever i årskurs 7-9 utan de flesta eleverna går till Tappströmskolan inför årskurs 7.

Område Adelsö-Munsö-Sundby

Kommunala skolor	Årskurs	Kapacitet	Antalet inskrivna jan-2017
Munsö skola	F-6	196	91
Sundby skola	F-6	204	168
Summa		400	259

Lokalbehov

Befolkningsstatistiken för 2016 visar att det finns 518 elever i åldern 6-15 år i området Adelsö, Munsö och Sundby². Behovet av antal platser i området påverkas av hur många elever som söker sig till en skola utanför området. I åldern 6-12 år finns ungefär 375 elever folkbokförda i området. Av dessa går drygt 240 elever vid någon av de två kommunala skolorna i området. Ca 130 elever går alltså på en skola utanför området. Av dessa går ca 60 elever på en annan kommunal skola i Ekerö och ca 70 elever har valt en skola med annan huvudman (fristående eller kommunal). Totalt är andelen elever som inte är inskrivna vid sin "hemskola" ca 35 procent.

142 elever är 13-15 år och av dessa går ca 110 elever årskurs 7-9 vid kommunala skolor i Ekerö kommun, till övervägande del vid Tappströmsskolan. Övriga går i en skola med annan huvudman.

² Befolkningsprognosen bygger på antalet folkbokförda utifrån nyckelkodsområden. Nyckelkodsområden kan geografiskt överlappa valda kommunområden i rapporten.

Sammanlagt går alltså ca 100 elever (70+30) i åldern 6-15 år från området Adelsö-Munsö-Sundby vid en skola med annan huvudman än Ekerö kommun, ca 20 procent av totala elevantalet i området.

Befolkningsprognos för Adelsö-Munsö-Sundby

Ålder	2016	2020	2025
6 år	56	45	50
7-12 år	320	304	298
13-15 år	142	140	137
Totalt 6-12 år	376	349	348
Totalt 6-15 år	518	489	485

Framtida kapacitet

Befolkningsprognosen visar på en minskning av elevantalet från 518 elever år 2016 till 489 elever år 2020 och 485 elever år 2025.

Minskningen är störst i åldersgruppen 6-12 år och mindre påtaglig i åldersgruppen 13-15 år. Antalet platser i årskurs 7-9 på centrala Ekerö som kommer att upptas av elever från Adelsö, Munsö och Sundby kommer således inte att förändras nämnvärt.

Om vi enbart bedömer platsbehovet utifrån befolkningsstatistiken finns i dagsläget ett överskott av platser i området för årskurserna F-6 på 24 platser. Befolkningsminskningen innebär att år 2025 beräknas överskottet ha ökat till drygt 50 platser. Som konstateras ovan är dock antalet lediga platser på skolorna i området betydligt fler i verkligheten eftersom många valt en skola utanför området.

Ungefärligt över-/underskott på antalet skolplatser F-6, Adelsö-Munsö -Sundby

	2016	2020	2025
Över-/underskott (bef.prognos)	+24	+51	+52
Över-/underskott	+156	+183	+184

Över/underskott har beräknats på två sätt i rapporten. Först anges hur förhållandet mellan behov och kapacitet ser ut i området genom att jämföra antalet barn/elever med antalet platser inom den kommunala verksamheten (bef-prognos). Den andra beräkningen anger ett platsbehov utifrån det antal barn/elever som behöver beredas plats i kommunens verksamhet, inkl. den kapacitet som utnyttjas i fristående skolor. Ett förväntat antal elever som avgår till en skola utanför kommunen har räknats av från platsbehovet.

Om vi istället bedömer platsbehovet genom att beakta den andel elever som väljer en skola utanför området blir överskottet av platser väsentligt högre. Ser vi till åldersgruppen 6-12 år blir överskottet år 2016 ca 156 platser. Om vi förutsätter att samma andel även i framtiden väljer en skola utanför området (fristående eller kommunal) beräknas överskottet vara 183 platser år 2020 och 184 platser år 2025. Överskottet är särskilt tydligt för Munsö skola där antalet inskrivna elever vid mätperioden var 91 samtidigt som kapaciteten är närmare 200.

Den geografiska placeringen av skolorna innebär att det till största delen är elever från upptagningsområdet som är inskrivna vid skolorna. Erfarenhetsmässigt är få elever vid de båda skolorna från andra områden i Ekerö kommun. Därför går rimligen inte detta överskott på skolplatser att utnyttja.

Bostadsbyggande i området

I den befintliga befolkningsprognosen har hänsyn tagits till Ekerö kommuns framtida byggplaner. Enligt kommunens bostadsbyggnads- och markanvändningsplan³ kommer inte något större bostadsområde uppföras inom det aktuella området. Det bostadsbyggande som planeras handlar främst om förtätning av befintliga områden samt förvandling av sommarstugor till permanenta bostäder. Det rör sig om ca 100 nya permanentbostäder, företrädesvis på Helgö. Det är osäkert i vilken omfattning och takt detta kommer att ske varför det är svårt att avgöra hur det kommer att påverka behovet av skolplatser i området.

Vad som dock bör tas med i beräkningarna på längre sikt, säg 2025 och framåt, är en eventuell utbyggnad av området vid Älvnäs. Visserligen planeras för en ny skolenhet inom detta område, men oaktat denna kapacitetsökning kan omfattningen av nybyggnationen inom området komma att påverka behovet av skolplatser i Sundby. Även behovet av platser vid de mer centralt belägna skolorna kan komma att öka.

Överväganden och förslag

I dagsläget finns ett överskott av skolplatser i området, framförallt vid Munsö skola. Befolkningsstatistiken visar att elevunderlaget kommer att minska under den prognosticerade perioden och -om inget annat sker- överskottet av skolplatser kommer att öka. En faktor som kan påverka elevunderlaget är en etablering av en fristående skola, ytterligare elever från området kan då söka sig till den verksamheten.

³ Bostadsbyggnads- och markanvändningsplan 2016 (Dnr KS/145-210)

Utvecklingen av Älvnäsområdet kan också komma att påverka behovet beroende på när och i vilken omfattning utvecklingen sker. Något behov av utökning av kapaciteten i området bedöms dock inte aktuell under prognosperioden.

Område Ekerö tätort och Lovö

Lokalkapacitet

I Ekerö kommuns centrala delar finns fem kommunala grundskolor och en fristående grundskola, Birkaskolan. Den fristående Drottningholmsskolan är belägen på Lovön. Ekebyhovsskolan rymmer också den kommunala grundsärskolan.

Den totala kapaciteten i de kommunala grundskolorna i området uppgår till 2 443 platser. 2 211 elever är inskrivna vid de fem kommunala skolorna i tätorten. Inför 2016 flyttades årskurserna 7-9 från Ekebyhovsskolan till Tappströmskolan. Kapaciteten för årskurs F-6 i området är ca 1 733 platser och under vårterminen 2017 fanns knappt 1 600 elever i årskurs F-6 inskrivna i kommunala skolor. I årskurs 7-9 finns en kapacitet på drygt 700 platser i den kommunala skolan, ca 650 elever var inskrivna under vårterminen 2017.

Område Ekerö tätort med Lovön

Kommunala skolor	Årskurs	Kapacitet	Antalet inskrivna jan-2017
Sanduddens skola	F-6	378	349
Närlunda-skolan	F-6	420	364
Ekebyhovs-skolan*	F-6	515	449
Träkvista skola	F-9	F-6: 420 7-9: 180	F-6: 403 7-9: 156
Tappströms-skolan	7-9	530	492
Summa F-6		1 733	1 565
Summa 7-9		710	654
Totalt		2 443	2 211

*Exkl. grundsärskolan

Fristående skolor	Årskurs	Antal inskrivna från Ekerö kommun*
Birkaskolan	F-9	304
Mälarearnas Waldorfskola (Drottningholmsskolan)	F-9	133

*mars 2017

Kapaciteten i tabellen ovan anger en maxkapacitet, i realiteten är dock den kapaciteten svår att utnyttja av olika skäl.

Närlundaskolan: T.ex. anges en maxkapacitet på 420 elever vid Närlundaskolan, vilket bygger på 30 elever per klassrum i en två-parallellig verksamhet F-6. Då har inte hänsyn tagits till de lokalbegränsningar som finns på grund av sammutnyttjande avseende idrotts- och slöjdlokal.

Sanduddens skola: Skolan är idag en två-parallellig skola som i princip är fullbelagd. Skolan saknar matsal och idrottssal. Mot bakgrund av ett ökande behov beslutade Barn- och utbildningsnämnden att genomföra en förstudie av om- och utbyggnad av Sanduddens skola med permanenta lokaler för förskoleklass och grundskola, 2 paralleller åk 1-6 och 3 paralleller åk 7-9. Förstudien, som även behandlar ombyggnad av Ekebyhovsskolan, visar att de delar av skolans permanenta lokaler som används för åk F-3 bör behållas och en tillbyggnad uppförs för övrig verksamhet.

Ekebyhovsskolan: Skolan är byggd som en två-parallellig skola men ska efter flytten av högstadiet fungera som en tre-parallellig F-6 skola. Beslut är taget om att flytta fritidsklubben från Tappströmskolan till Ekebyhovsskolan från och med höstterminen 2017. Nuvarande organisation med tre paralleller innebär att matsalen kommer att vara för liten hösten 2019 och år 2020 räcker lokalerna inte till, bl.a. på grund av för få klassrum.

Lokalbehov

Befolkningsstatistiken för 2016 visar att det finns 2 483 elever i åldern 6-15 år i Ekerö tätort. År 2025 beräknas antalet elever i åldern 6-15 år uppgå till 2 854, en ökning med 15 procent. För hela kommunen är ökningen i åldern 6-15 år ca 10 procent.

På Lovön finns ca 100 elever i åldern 6-15 år och år 2025 beräknas det finnas ca 140 elever. Elever bosatta på Lovön söker sig i stor utsträckning till skolor med annan huvudman än Ekerö kommun.

Knappt hälften av eleverna går i en skola utanför kommunen. 2/3 av resterande del går på en fristående skola i kommunen. Mot denna bakgrund behöver således endast ett fåtal elever från Lovön beredas plats i kommunens skolor.

I åldern 6-12 år finns ca 1792 elever bosatta i Ekerö tätort. Av dessa går drygt 1 480 på någon av de fem kommunala skolorna i området. Ca 180 elever bosatta i tätorten är inskrivna vid de två fristående skolorna i kommunen och resten, drygt 120 elever, går på en skola utanför kommunen. Totalt är andelen elever som går i en annan skola än kommunens ca 20 procent.

Av de drygt 690 eleverna i åldern 13-15 år i området går drygt 490 elever i kommunens högstadiesamfund. Ca 70 elever går på någon av de fristående skolorna och 130 elever är inskrivna vid en skola utanför kommunen. Av eleverna i årskurs 7-9 går alltså ca 30 procent på en skola med annan huvudman än kommunen.

Utöver att beakta antalet elever som går på en skola utanför kommunen vid bedömningen av behovet i området, måste hänsyn också tas till hur många platser som upptas av elever från andra områden i kommunen. I dagsläget rör det sig om ca 150 elever som går på en skola i tätorten men är bosatta i annat område.

Befolkningsprognos för Ekerö tätort med Lovön

Ålder	2016	2020	2025
<i>1-5 år</i>	986	1050	1178
<i>6 år</i>	250	242	282
<i>7-12 år</i>	1 542	1 653	1 733
<i>13-15 år</i>	691	759	839
Totalt 6-12 år	1 792	1 895	2 015
Totalt 6-15 år	2 483	2 654	2 854

Framtida kapacitet

Befolkningsprognosen för Ekerö tätort visar en ökning av antalet barn i 6-15 år från 2 483 barn år 2016 till 2 654 elever år 2020 och 2 854 elever år 2025. Elevunderlaget i F-6 kommer enligt befolkningsprognosen att öka i området med ca 220 elever de närmaste 10 åren. Redan till 2019 beräknas elevantalet i åldrarna 6-12 år ha ökat med drygt 100 barn. Elevunderlaget i årskurs 7-9 beräknas öka med ca 150 elever fram till år 2025.

Om vi enbart utgår från befolkningsstatistiken finns ett underskott i årskurs F-6 på 59 platser år 2016. År 2020 beräknas underskottet till 162 platser och år 2025 till 282 platser. I årskurs 7-9 finns i dagsläget ett överskott på 19 platser men år 2025 beräknas ett underskott med 129 platser. Men om vi vid beräkningen tar hänsyn till att skolplatser upptas av elever från andra områden samt att elever väljer en skola utanför kommunen finns ett överskott på 143 platser i årskurs F-6 och ett överskott på 84 platser i årskurs 7-9. 2025 beräknas ett underskott på 80 platser i årskurs F-6 och 64 platser i årskurs 7-9.

Ungefärligt över-/underskott på antalet skolplatser F-6 Ekerö tätort

	2016	2020	2025
Över-/underskott (enligt bef.prognos)	-60	-162	-282
Över-/underskott	+143	+40	-80

Ungefärligt över-/underskott på antalet skolplatser 7-9 Ekerö tätort

	2016	2020	2025
Över-/underskott (enligt bef.prognos)	+19	-49	-129
Över-/underskott	+84	+16	-64

Ett överskott på 143 platser 2016 är dock inte ett överskott som praktiskt går att utnyttja fullt ut. Det bör snarare ses som en teoretisk kapacitet. Anledningen är, som vi nämnde tidigare, att vissa skolor kräver specifika lokal- och organisationslösningar som i realiteten inte medger ett fullt utnyttjande. Sedan finns en mer generell demografisk aspekt. Överskottet av platser i F-6 på skolorna i Ekerö tätort finns framförallt i årskurserna 4-6. Dessa platser på skolan kan i praktiken bara utnyttjas genom att successivt fyllas på underifrån. Det finns också en kvalitetsaspekt att ta hänsyn till. Överfulla klasser i alla årskurser riskerar att försämra verksamhetens förutsättningar att upprätthålla kvaliteten i undervisningen. Sammantaget innebär detta att kommunen måste sträva efter att alltid ha ett faktiskt överskott av platser.

Bostadsbyggande i området (se bilaga 1)

I kommunens centrala delar planeras för en rad nya bostadsområden som kommer att påverka kommunens planering av skolverksamheten. Planerade områden för hela kommunen finns

angivna i bifogad kartskiss. Vid Wrangels väg, Ekerö strand och Fredriksstrandsvägen planeras för ca 750 bostäder, övervägande flerbostadshus. Inflyttning kommer att ske i etapper, troligen mellan 2018-2028. På längre sikt, efter 2025 eller 2030, planeras även för ca 500 bostäder vid dagens SL-depå vid Tappström och ca 500 bostäder i anslutning till Ekerö strand (Nordium). Vid bl.a. Tråkvista torg, Ekerövallen, Närlunda trädgård, Skärvik och Skomakartorp planeras också för nya områden och tillsammans med redan påbörjade Jungfrusund innebär det ett tillskott på ca 350 bostäder.

Vid planeringen av var nya skolor och förskolor ska ligga måste hänsyn bl.a. tas till var byggnationen sker. En utredning av Stadsarkitektkontoret under våren 2016⁴ visade att en lämplig plats för en ny skola kan vara intill Bryggaväggen, se bilaga 1 *ev. framtida skoltomt*.

Överväganden och förslag

Som tidigare nämnts är det svårt att förutse framtida elevrörelser i kommunen. I beräkningen av över-/underskott av platser i kommunen har de antalet platser som upptas av elever från kommunen vid de båda fristående skolorna räknats in. Utan dessa platser skulle dagens behov av elevplatser inte räcka till inom den kommunala organisationen. Om färre elever väljer ett fristående alternativ i kommunen behöver således kapaciteten öka i kommunens verksamheter. I dagsläget finns dock inget som tyder på det, andelen elever som väljer ett fristående alternativ i kommunen har de tre senaste åren i stort sett varit densamma. Andra faktorer som skulle kunna påverka är att elever från kommunen får svårare att få en skolplats i Stockholm på grund av befolkningsutvecklingen där.

Oavsett hur framtida elevrörelser kommer att se ut finns ett behov av en utökad skolkapacitet i kommunens centrala delar. Överskottet av platser finns i praktiken endast i åk 4-6. Befolkningsprognosen visar att antalet elever i åldern 6-15 år ökar med knappt 500 i hela kommunen fram till år 2026. Nästan 400 av dessa kommer att bo i tätorten. Trots att osäkerheten kring antalet nyanlända är stor måste en viss överkapacitet finnas för att möta deras behov av skolgång.

På kort sikt, ca två-tre år, kan troligen behovet tillgodoses inom den befintliga organisationen. Men för att säkerställa denna möjlighet föreslås en noggrann översyn av möjligheten att på kort sikt utöka kapaciteten i dels befintlig verksamhet, dels genom tillfälliga paviljonger.

⁴ Långsiktig skolutbyggnad – utredning (2016-05-10)

En viktig faktor som påverkar kommunens planering är om en fristående skola startar. En ansökan finns hos Skolinspektionen om att få starta en fristående skola år 2018 eller 2019 som fullt utbyggd skulle ha ca 600 elever i årskurs F-9. En etablering av en fristående skola skulle då täcka behovet av skolplatser i årskurs F-9, i alla fall inom de närmaste tio åren. Om inte en etablering kommer till stånd bör kommunen möta behovet genom att bygga en ny F-6 skola.

Den planerade ombyggnationen av Sanduddens skola innebär en utökning av antalet platser i årskurs 7-9, vilket troligen bör räcka för att möta behovet i denna åldersgrupp inom tio år. Men en utökning av årskurs 7-9 på Sandudden samtidigt som en fristående skola skulle starta årskurs 7-9 kan vi räkna med en överkapacitet på platser i högstadietåldern, i alla fall inom tio år. Därefter är prognoserna osäkra. Ett önskemål finns också från Birkaskolan om att flytta sin befintliga skola för att bygga en ny skolbyggnad. Men det är i nuläget oklart om det skulle innebära en kapacitetsökning. Kommunen bör dock föra en kontinuerlig dialog med Birkaskolan kring denna fråga.

Område Färingsö

Lokalkapacitet

På Färingsö finns fyra kommunala skolor men ingen fristående skola. Den fristående verksamheten Solbackens fritidshem och förskoleklass bedriver förskoleklass med ca 15 barn inskrivna. I samband med den nya kommunala skolorganisationen 2016 flyttades eleverna i årskurs 4 och 5 från Skå skola till Stenhamraskolan. För att rymma eleverna från Skå byggs för närvarande Stenhamraskolan ut med två klassrum. Eleverna i årskurs 6 går kvar i lokaler vid Uppgårdsskolan.

Skolorna på Färingsö har en sammanlagd kapacitet på ca 1 380 platser, 1 020 platser i årskurs F-6 och 360 platser i årskurs 7-9. Hösten 2016 var ca 1 125 elever inskrivna vid de fyra olika skolorna. Tabellen nedan visar att den totala kapaciteten inte utnyttjas fullt ut, framförallt finns lediga platser vid Färentuna skola.

Skolkapacitet Färingsö

Skola	Årskurs	Kapacitet	Antalet inskrivna jan-2017
Färentuna skola	F-6	420	248
Stenhamra-skolan	F-6	480*	443
Skå skola	F-3	120	98
Summa F-6		1020	789
Uppgårdsskolan	7-9	360	332
Summa F-9		1380	1121

*Egentligen är kapaciteten lägre eftersom ca 75 elever i årskurs 6 inte ryms på skolan utan finns på Uppgårdsskolan.

Lokalbehov

Befolkningsprognosen för Färingsö visar en ökning av antalet barn i åldern 6-15 år, från 1 341 barn 2016 till 1 451 barn 2025. Ökningen syns framförallt bland de yngre barnen, 6-10 år. Inom området finns dock skillnader. Befolkningsökningen är marginell i Färentuna men desto större på södra Färingsö.

Av de idag ca 950 eleverna i åldern 6-12 år som är folkbokförda på Färingsö går ca 800 i skolorna på Färingsö. Endast ett fåtal elever kommer från andra områden i kommunen eller från en annan kommun. Av de ca 150 eleverna (15 procent) som väljer en skola utanför Färingsö går ca 30 elever i en kommunal skola i tätorten. Nästan 80 elever går i de fristående skolorna och drygt 40 elever går på en skola utanför kommunen.

Knappt 400 elever i årskurs 7-9 är folkbokförda på Färingsö varav ca 310 går på Uppgårdsskolan. Av de som inte väljer Uppgårdsskolan väljer ungefär hälften en annan skola i kommunen och hälften en skola utanför kommunen.

Sammanlagt går ca 160 elever (12 procent) i åldern 6-15 år från Färingsö vid en skola med annan huvudman än Ekerö kommun.

Befolkningsprognos för Färingsö

Ålder	2016	2020	2025
1-5	607	633	735
6 år	127	134	151
7-12 år	820	831	896
13-15 år	394	410	404
Totalt 6-12 år	947	965	1 047
Totalt 6-15 år	1 341	1 375	1 451

Framtida kapacitet och platsbehov

Befolkningsprognosen visar att den största ökningen av antalet barn framförallt sker i de yngre åren. Antalet barn i åldern 1-6 år ökar med ca 20 procent fram till år 2025 medan antalet barn i åldern 13-15 år endast ökar med ca 2 procent. Vidare visar befolkningsprognosen att ökningen till stora delar sker på södra Färingsö.

Den nuvarande skolkapaciteten för elever i F-6 på Färingsö uppgår till 1 020 platser. Om vi jämför med antalet barn i området finns ett överskott på ca 70 platser 2016 och ett överskott på ca 50 platser år 2020. År 2025 beräknas ett underskott på ca 30 platser. Kapaciteten på Uppgårdsskolan 7-9 är 360 platser. Befolkningsprognosen visar att det 2016 finns 394 barn i åldern 13-15 år på Färingsö. 2016 finns ett underskott på ca 30 platser och år 2025 beräknas underskottet vara 39 platser. Om inte elever i åldersgruppen 13-15 år på Färingsö valde andra skolor skulle inte alla få plats.

Ungefärligt över-/underskott antalet skolplatser F-6 och 7-9 Färingsö

	2016	2020	2025
Över/underskott F-6 (enligt bef.prognos)	+70	+50	-30
Över/underskott F-6	+238	+219	+138
Över/underskott 7-9 (enligt bef.prognos)	-30	-45	-39
Över/underskott 7-9	+53	+38	+44

Om vi som tidigare bedömer platsbehovet genom att ta hänsyn till de befintliga elevrörelserna inom och utom kommunen blir överskottet

av platser större. I årskurs F-6 finns ett överskott på 238 platser. Med befolkningsökningen minskar överskottet av platser till 138 år 2025. För årskurs 7-9 minskar inte överskottet i samma utsträckning, i dagläget finns ett överskott på 53 platser och år 2025 är överskottet 44 platser.

Samtidigt visar skolkapaciteten att överskottet på Färingsö i F-6 framförallt finns på Färentuna skola. Kapaciteten är runt 420 platser men i dagläget går knappt 250 elever på skolan, ett överskott på runt 170 skolplatser. Precis som för Munsö skola medför det geografiska läget att överskottet inte går att utnyttja. Om vi räknar bort överskottet av platser på Färentuna skola blir överskottet väsentligen mindre och år 2025 beräknas istället ett underskott i år F-6.

Sammanfattningsvis framgår att kapaciteten för elever i de lägre åldrarna på sikt måste utökas för att möta befolkningsökningen på södra Färingsö.

Bostadsbyggnad i området (se bilaga 2 och 3)

Södra Färingsö är vid sidan av Ekerö centrum kommunens största utvecklingsområde med en planerad nybyggnation av drygt 1 000 bostäder inom 10-15 år. Runt Enlunda/Sjärtnäs planeras för ca 150 bostäder och i Söderberga/Svanhagen för ca 250, inflyttning mellan 2020-2030. I Stenhamra med omnejd planeras för sammanlagt runt 1000 bostäder, varav dock ca hälften först efter 2030.

Överväganden och förslag

Det befintliga och framtida överskott av skolplatser som finns på Färingsö går alltså i praktiken inte att utnyttja fullt ut. Antalet barn i åldern 6-12 år ökar med knappt 20 till år 2020 och med ca 100 till 2025. Med hänsyn till den andel elever som normalt väljer en skola utanför området är den kapacitet som idag finns i Skå skola och Stenhamraskolan troligen tillräcklig för att möta behovet på ca fem års sikt. Men med beaktande av antalet nyanlända tillsammans med svårigheten att beräkna hur bostadsbyggandet påverkar antalet barn i området bör möjligheten att öka kapaciteten ses över. Därför föreslås att en utredning ser över möjligheten att utöka kapaciteten i Stenhamra i årskurs F-6.

För att möta befolkningsökningen på södra Färingsö samt det ökade bostadsbyggandet runt Stenhamra/Svanhagen/Söderberga bör samtidigt förutsättningarna för att bygga en ny F-6 skola i området utredas för att kunna stå klar efter 2025. Åldersgruppen 13-15 år ökar marginellt under den kommande tio årsperioden och bör kunna

tillgodoses i befintlig kapacitet vid Uppgårdsskolan samt övrig kapacitet i årskurs 7-9 i kommunen.

Lokalförsörjning förskola

Område Adelsö, Munsö och Sundby

Lokalkapacitet

Sammanlagt finns fyra förskolor inom det aktuella området; de tre kommunala förskolorna Adelsö, Munsö och Sundby förskolor samt den fristående förskolan Första steget. Därutöver finns två verksamheter i fristående regi som bedriver pedagogisk omsorg (familjedaghem), Bergvik och Granbacken.

Sammanlagt rör det sig om en kapacitet på 191 platser inom barnomsorgen.⁵ Normalt ryms mellan 15-18 barn per avdelning beroende på barnens ålder.

Förskolekapacitet Adelsö-Munsö-Sundby

Förskola	Kapacitet	Antalet inskrivna jan-2017
Adelsö förskola	23	15
Munsö förskola	56	20
Sundby förskola	56	39
Summa kom. verksamhet	135	77
Första steget förskola (frist.)	40	35
Bergvik (ped.oms.)	8	5
Granbacken (ped.oms.)	8	6
Summa totalt	191	120⁶

Lokalbehov

Antalet barn i åldern 1-5 år kommer att öka succesivt under hela prognosperioden. År 2020 beräknas antalet barn vara ca 20 fler än idag och år 2025 beräknas antalet vara ca 45 fler än idag.

⁵ Med barnomsorg menas här förskola och pedagogisk omsorg som erbjuds istället för förskola

⁶ Knappt 70 barn är inskrivna vid en verksamhet utanför aktuellt område

Alla barn i åldern 1-5 år är inte inskrivna i någon form av barnomsorg. Därför är platsbehovet lägre än det totala antalet barn i åldersgruppen i tabellen nedan. På nationell nivå är ca 84 procent av alla barn i åldern 1-5 år inskrivna vid förskolan.⁷ I Ekerö kommun är denna andel större och om vi lägger till andelen barn i pedagogisk omsorg räknar vi med att ca 98 procent av barnen i åldern 1-5 år är inskrivna i någon form av barnomsorg.

I februari 2017 fanns ca 180 barn folkbokförda i området som var inskrivna i förskola eller barnomsorg. Generellt kan sägas att platsbehovet alltid är högre på våren än på hösten varför en viss överkapacitet alltid bör finnas.

Valet av förskola styrs till viss del av vilken pedagogisk inriktning verksamheten har, men i regel styrs valet av närhet till förskolan. Dock är nästan 70 av alla folkbokförda 1-5 åringar i området (ca 35 procent) inskrivna vid en förskola eller pedagogisk omsorg i övriga kommunen. Företrädesvis är det familjer i Sundby-området som väljer en förskola närmare centrum, men även flera barn från Munsö är inskrivna vid andra förskolor. Ett mindre antal barn från övriga kommunen går på en förskola i området.

Befolkningsprognos för Adelsö-Munsö-Sundby

Ålder	2016	2020	2025
1-5 år	188	209	234
Platsbehov*	184	205	230

*Antalet barn multiplicerat med 0,98

Framtida kapacitet och platsbehov

Befolkningsprognosen visar på en ökning av antalet barn i åldern 1-5 år från 188 barn år 2016 till 234 barn år 2025. Platsbehovet i förskolan motsvaras av en ökning från 184 förskoleplatser år 2016 till 230 förskoleplatser år 2025.

Nuvarande kapacitet inom området är 191 platser om vi räknar med platserna vid den fristående verksamheten och familjedaghemmen. Om vi enbart ser till befolkningsprognosen finns i dagsläget ett litet överskott på platser, år 2020 och 2025 kommer dock ett underskott på platser finnas.

⁷ Skolverkets lägesbedömning 2015

Men för att bedöma det framtida behovet behöver vi ta hänsyn till antalet barn som går på en förskola utanför området. Om vi räknar bort dessa från behovet finns ett faktiskt överskott på ca 70 platser 2016. År 2020 är överskottet 50 platser och år 2025 har det minskat till 25 platser.

Ungefärligt över-/underskott på antalet förskoleplatser Adelsö-Munsö-Sundby

	2016	2020	2025
Över-/underskott (bef. prognos)	+6	-14	-39
Över-/underskott	+70	+50	+25

Överväganden och förslag

Överskottet av platser i området finns till allra största del vid förskolorna på Adelsö och Munsö. Samtidigt visar befolkningsprognosen för området att ökningen av antalet barn framförallt kommer att ske i Sundby, ca 35 barn fram till 2025. På sikt betyder det att om ingen omfördelning av platser sker kommer antalet förskoleplatser som inte utnyttjas antagligen att öka. Det kan innebära att kommunen behöver utöka kapaciteten inom 5-10 år trots att det i verkliga tal kommer att finnas ett överskott av platser för hela området.

Bostadsbyggandet i området sker också i Sundbyområdet, främst på Helgö och i Asknäs/Ekerö sommarstad. Precis som för skolan behöver också den planerade byggnationen i området runt Älvnäs beaktas i sammanhanget. Här planeras för mer än 500 bostäder vilket troligen kommer att öka behovet av platser även vid Sundby förskola. Till detta bör läggas vikten av att ha ett visst överskott av platser för att möjliggöra flexibla lösningar tillsammans med osäkerheten kring antalet nyanlända.

Mot denna bakgrund föreslås att förutsättningarna för att öka förskolekapaciteten i Sundbyområdet de närmaste 5-10 åren bör ses över.

Område Ekerö tätort med Lovön

Lokalkapacitet

I centrala Ekerö med Lovön finns tio kommunala förskolor, åtta fristående förskolor samt en verksamhet som bedriver pedagogisk omsorg i hemmet.

Förskolekapacitet Ekerö tätort med Lovön

Kommunal Förskola	Kapacitet	Antal inskrivna jan-2017
Brunna	56	58
Gröna Lund	56	56
Stamvägen	56	57
Ekendal	90	91
Ekebyhov	103	104
Ekudden	36	34
Gräsåker	105	93
Knalleborg	68	68
Gustavalund	56	37
Drottningholm	56	55
Summa	682	653
Fristående verksamhet*	557	502
Summa totalt	1 239	1 155

*Fristående förskolor och pedagogisk omsorg

Totalt finns en kapacitet på ca 1 240 platser inom barnomsorgen i centrala Ekerö, varav ca 55 procent är inom kommunal verksamhet. I februari 2017 fanns 27 barn från Ekerö kommun inskrivna vid en förskola i annan kommun.

Lokalbehov

Antalet barn i åldern 1-5 år i området beräknas öka med drygt 70 barn till år 2020 (7 %) och med drygt 200 fram till år 2025 (20 %). Ökningen är mindre på Lovön.

I nuläget finns ett platsbehov beräknat på antalet folkbokförda på ca 1 043 barn. Knappt 200 barn folkbokförda på Färingsö och Adelsö/Munsö/Sundby är inskrivna vid en kommunal eller fristående förskola i tätorten. För att ta emot dessa är därför platsbehovet i realiteten större i Ekerö tätort än vad antalet barn i området visar. De lediga platser som finns utgörs i princip av ströplatser vid ett par förskolor. Men eftersom barn står i kö kommer dessa platser att fyllas

under våren, till exempel vid Gustavalund förskola där en avdelning öppnar som varit stängd en period.

Befolkningsprognos för Ekerö tätort med Lovön

Ålder	2016	2020	2025
1-5 år	1 064	1 137	1 268
Platsbehov*	1 043	1 115	1 243

*Antalet barn multiplicerat med 0,98

Framtida kapacitet och platsbehov

Inom tio år beräknas alltså antalet barn i förskoleåldern vara ca 200 fler än idag vilket motsvarar ungefär två förskolor med 6 avdelningar på varje, beroende på hur organisationen ser ut i åldersgrupperna.

Beräknat utifrån antalet barn i området finns för närvarande ett överskott på knappt 200 platser i förskoleverksamheten, år 2025 kommer det i princip att vara +/-0. Men utifrån att behovet är större då platser upptas av barn från andra områden i kommunen finns i realiteten inget överskott, verksamheten är i princip fullbelagd. År 2020 beräknas ett underskott på 70 platser och 2025 finns således ett underskott på ca 200 platser.

På grund av pedagogiska och organisatoriska skäl går sällan full kapacitet att uppnå. En viss marginal bör därför alltid finnas. T.ex. är antalet inskrivna barn alltid fler under våren än under hösten eftersom många barn slutar samtidigt i och med övergången till förskoleklass.

Ungefärligt över-/underskott på antalet förskoleplatser Ekerö tätort med Lovö

	2016	2020	2025
Över-/underskott (bef. prognos)	+196	+102	-4
Över-/underskott	+/-0	-70	-200

Överväganden och förslag

Eftersom en osäkerhet finns kring antalet nyanlända bör en viss höjd tas för att möta ett större behov än vad befolkningsprognosen visar. Byggplanerna för området visar att flera bostadsområden kommer att byggas, framförallt i och omkring Ekerö centrum. Även fast

befolkningsprognosen är baserad på kommunens byggplaner finns anledning att planera för ett större platsbehov än vad prognosen visar.

Det stora antalet barn från andra områden som går på en förskola i tätorten bör beaktas i den framtida planeringen. Om kapaciteten utökas på södra Färingsö kan eventuellt fler platser på förskolorna i tätorten bli tillgängliga. Men denna slutsats bör närmare analyseras.

Planerna för Ekerö strand inbegriper en tomt anvisad för en förskola med plats för eventuellt 100 barn. Beräknad byggstart är tidigast 2020 och ur Barn- och utbildningsförvaltningens synpunkt bör en förskola stå klar så snart som möjligt med en kapacitet på ca 100 platser.

Vid färjeläget i Jungfrusund kommer under 2017/18 drygt 100 bostäder att färdigställas, främst i form av kedjehus men också ett antal friliggande villor. I området planeras för en förskola på 1 500 kvm och en fristående aktör har fått godkännande att starta en förskola med ca 140 platser (se bilaga 1 *Jungfrusund*). Driftstart är planerad till hösten 2018. Det är svårt att veta hur många förskolebarn som kommer att bo i det färdigställda området. Beroende på när förskolan kan stå klar bör kommunen noggrant följa utvecklingen och se över kapaciteten i området.

Utöver de två nämnda förskolorna visar behovet att ytterligare kapacitetsökning krävs. Förslaget är därför att snarast identifiera både möjliga tomter att bygga på samt se över möjligheterna till en kapacitetsökning på redan befintliga förskolor i området. I ett kortare perspektiv runt Träkvista torg-Ekerövallen-Sandudden, i ett längre perspektiv i Älvnäsområdet och i samband med omvandlingen av SL-depån och tomten där Nordium idag ligger nära Ekerö centrum.

Område Färingsö

Lokalkapacitet

Fyra kommunala förskolor finns på Färingsö med en sammanlagd kapacitet på 307 förskoleplatser. Det finns även fyra fristående förskolor med 163 förskoleplatser och tre verksamheter som bedriver pedagogisk omsorg i familjedaghem. Dessa har plats för sammanlagt 24 barn.

Sammanlagt rör det sig om en kapacitet på 477 barnomsorgsplatser.

Förskolekapacitet Färingsö

Förskola	Kapacitet	Antalet inskrivna jan-2017
Färentuna	110	107
Stenhamra	110	111
Svanängen	72	73
Skå	15	15
Summa kom. verksamhet	307	306
Fristående verksamhet	187	183
Summa totalt	494	489

Lokalbehov

Antalet barn i förskoleåldern beräknas öka i området, från 607 barn 2016 till 633 barn 2020 och till 732 barn 2025. Det är en ökning med ca 20 procent på tio år, att jämföra med en ökning på 13 procent generellt för barn i åldersgruppen 0-15 år i Ekerö kommun. Ökningen sker dock främst efter år 2020.

Knappt 300 barn folkbokförda på Färingsö är inskrivna vid annan förskola än den kommunala förskolan på Färingsö. Drygt 180 av dessa barn finns i fristående barnomsorg i området, resterande är företrädesvis inskrivna vid kommunala förskolor i Ekerö centrum (ca 100 barn) eller andra fristående förskolor i Ekerö kommun.

Idag har i princip alla förskolor på Färingsö uppnått maxkapacitet, vissa har till och med skrivit in fler barn än vad som egentligen får plats. Situationen är löst genom att föräldrar har valt eller erbjudits plats på en förskola i centrala Ekerö eller på Lovö.

Befolkningsprognos för Färingsö

Ålder	2016	2020	2025
1-5 år	607	633	732
Platsbehov*	595	620	718

*Antalet barn multiplicerat med 0,98

Framtida kapacitet och platsbehov

Befolkningsprognosen visar alltså en ökning av antalet barn i åldern 1-5 år från 607 barn år 2016 till 732 barn år 2025. Platsbehovet i förskolan motsvaras av en ökning från 595 förskoleplatser år 2016 till 718 förskoleplatser år 2025.

Nuvarande kapacitet inom området är drygt 490 platser. Utifrån antalet folkbokförda 2016 har vi således ett underskott på ca 120 platser om vi utgår från möjligheten att uppnå maxkapacitet verksamheterna. Räknar vi bort de barn som valt en förskola utanför Färingsö har vi i princip +/- noll avseende över/underskott.

Ungefärligt över-/underskott på antalet förskoleplatser Färingsö

	2016	2020	2025
Över-/underskott (bef.prognos)	-120	-140	-240
Över-/underskott	+/-0	-20	-120

Befolkningsökningen gör att det kommer att finnas ett underskott på drygt 20 förskoleplatser 2020 och ytterligare 120 platser 2025.

Överväganden och förslag

Genom att utöka kapaciteten på södra Färingsö och erbjuda vårdnadshavare större möjlighet att välja en förskola i närområdet minskar också antagligen trycket på förskolorna i centrala Ekerö. Men för att veta säkert bör, som nämndes tidigare, en analys av detta göras inför den framtida planeringen.

Det finns en planlagd tomt för skola/förskola precis söder om Enlundavägen, se bilaga 2. Tomten lämpar sig troligen bättre för en förskola. Därför bör möjligheterna ses över att uppföra en förskola på den aktuella tomten samt hur stor en förskola kan vara utifrån befintlig detaljplan. Framtida behov visar också att planeringen även bör omfatta möjligheterna att uppföra ytterligare en förskola i Stenhamraområdet. Stadsarkitektkontoret har pekat ut två möjliga tomter i området för en placering av skola/förskola. Förslaget är därför att utreda detta vidare för en möjlig kapacitetsökning av förskoleplatser inom 5-10 år.